

О.М. Глушак, Н.П. Бондар
(Київський університет імені Бориса Грінченка)

ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СИСТЕМУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ І ДОСВІД ЇХ ВИРІШЕННЯ

Робота присвячена проблемі впровадження ІКТ у систему загальної середньої освіти. Проаналізовано та узагальнено основні проблеми використання ІКТ у загальноосвітніх навчальних закладах. Визначено поняття ІКТ-компетентності вчителя-предметника, яка передбачає використовувати інформаційно-комунікаційні технології у різних видах організаційно-педагогічної та методичної діяльності. Проаналізовано та узагальнено основні проблеми впровадження ІКТ у навчальний процес, розглянуто досвід їх вирішення в Україні.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, інформаційно-комунікаційно-технологічна компетентність, педагогічні програмні продукти.

Упровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в освітню систему України та формування єдиного інформаційно-освітнього простору – один із пріоритетних напрямів сучасної державної політики. Зокрема, в «Національній доктрині розвитку освіти в Україні» зазначається, що: «головною метою в контексті створення інформаційного суспільства й освітньо-інформаційного простору є забезпечення доступу до інформації широкого спектру споживання; належне інформаційне забезпечення всіх гілок влади; розвиток та впровадження сучасних комп'ютерних технологій у системі освіти, державного управління, науці та інших сферах; створення в найкоротші строки необхідних умов для забезпечення широкого доступу навчальних закладів, наукових та інших установ до мережі Інтернет; розширення й удосконалення подання у мережі Інтернет об'єктивної політичної, економічної, правової, екологічної, науково-технічної, культурної та іншої інформації про Україну; розвиток освітніх і навчальних програм на базі комп'ютерних інформаційних технологій» [5].

Питання впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у загальноосвітні навчальні заклади досліджували В.Ю. Биков, В.В. Гуменюк, В.В. Дивак, М.І. Жалдак, Ю.С. Жук, В.Е. Лунячек, Н.В. Морзе. Сучасний стан інформатизації освіти України і основні напрями її розвитку розглянуто у статті В.Г. Кременя [3].

Мета роботи: проаналізувати та узагальнити основні проблеми використання ІКТ у загальноосвітніх навчальних закладах.

Завдання статті:

- визначити поняття ІКТ-компетентності вчителя-предметника;
- проаналізувати умови та проблеми впровадження ІКТ у навчальний процес;
- показати досвід вирішення даних проблем в Україні.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) – це сукупність методів, засобів і прийомів, що використовуються для розробки інформатичних систем та побудови комунікаційних мереж, а також технології формалізації і розв'язування задач у певних предметних галузях з використанням таких систем і мереж [8].

Для вчителів-предметників, зокрема, вчителів іноземної мови інформатика не є профільючим предметом, тому для них важливою є інформаційно-комунікаційна компетентність у застосуванні ІКТ.

Інформаційно-комунікаційна компетентність, точніше інформаційно-комунікаційно-технологічна компетентність, або ІКТ-компетентність – це підтверджена здатність особистості використовувати на практиці інформаційно-комунікаційні технології для задоволення власних індивідуальних потреб і розв'язування суспільно-значущих, зокрема професійних, задач у певній предметній галузі. Синонімічними до терміну «ІКТ-компетентність» можна вважати низку термінів, що нині використовуються в педагогічній науці: «комп'ютерна ком-

петентність», «інформаційно-комп'ютерна компетентність» [2], «інформаційно-технологічна компетентність» [9].

ІКТ-компетентність вчителя передбачає використовувати ІКТ в різних видах організаційно-педагогічної та методичної діяльності:

- використовувати різноманітні програмні продукти навчального призначення;
- розробляти власні навчально-методичні програмні засоби;
- використовувати ІКТ для особистісно-орієнтованого навчання;
- знати особливості використання ІКТ на уроках різних типів;
- застосовувати ІКТ в управлінні навчальним закладом;
- вміти використовувати ІКТ для самоосвіти.

Незважаючи на стрімкий розвиток інформаційних технологій, освітня галузь має велику кількість проблем. У впровадженні ІКТ у навчальний процес загальноосвітнього навчального закладу, йдеться зокрема про:

1. *Низький рівень володіння ІКТ вчителями*, який підвищується за допомогою спеціальних програм призначених для вчителів: «Intel. Навчання для майбутнього», «Партнерство в навчанні, Microsoft», «ІКТ-початківець», або на курсах підвищення кваліфікації вчителів. Головною метою цих програм навчання вчителів є уміння застосовувати інформаційно-комунікаційні технології у викладанні навчальних предметів відповідно до Державного стандарту освіти України. За 6 років програму «Intel. Навчання для майбутнього» пройшли 143 748 вчителів і студентів з усієї України. Ці курси проводять не тільки у вигляді тренінгів, майстер-класів, а і у вигляді дистанційних курсів, доступних у будь-який момент часу. Дана форма курсу дозволяє створювати мережеві спільноти, які надають можливість обмінюватись досвідом учасникам курсів, навіть, після їх закінчення.

У Києві на курсах підвищення кваліфікації за навчальним тематичним планом на вивчення ІКТ відводиться 4 години практичних занять без теоретичної частини, які присвячені вивченню, використанню та застосуванню Microsoft PowerPoint у навчальному процесі. У Харківському обласному науково-методичному інституті безперервної освіти за навчально-тематичним планом на ІКТ планується 16 годин: «Основні завдання та напрямки розвитку інформаційно-комунікаційних технологій в освіті» – 6 годин, «Дидактичні можливості персонального комп'ютера» – 5 годин, «Використання цільового програмного забезпечення у викладанні конкретного предмету (фізики, біології, математики)» – 5 годин. У Санкт-Петербурзі, під час підвищення кваліфікації, вчителям пропонують курс ІКТ, що складається з 72 годин, які присвячені використанню та застосуванню пакету Microsoft Office [4].

2. *Недостатня забезпеченість комп'ютерною технікою шкіл*. У деяких загальноосвітніх навчальних закладах цю проблему вирішують створенням «лекційних» або мультимедійних кабінетів, що є дуже вдалим рішенням при такій забезпеченості шкіл комп'ютерною технікою. На жаль, у більшості шкіл дошки встановлені в кабінетах окремих вчителів, що обмежує доступ до обладнання для інших вчителів.

3. *Відсутність професійно розроблених методичних матеріалів*, яка компенсується обміном розробками уроків, матеріалами та методичними рекомендаціями з використанням ІКТ вчителями через мережу Інтернет. Однак досі не має окремих он-лайн уроків, що на ІКТ та узгоджених з Міністерством освіти і науки України, і які можна було б застосовувати прямо на уроці. Для вирішення цих питань необхідно ширше залучати вчителів-методистів до створення, апробації та рецензування навчальних педагогічних програмних засобів.

4. *Недостатня кількість навчального програмного забезпечення рекомендованого Міністерством освіти і науки України*. На сьогодні рекомендовано до 150 розробок, виконаних на замовлення та кошти держави. З даного переліку для дітей молодшого шкільного віку відводиться незначна кількість навчальних програмних продуктів. Зазвичай використання продуктів для цієї вікової категорії здійснюється за рахунок «піратських» розробок [1].

Для старшої школи ширше представлені педагогічні програмні продукти для вивчення науково-природничого циклу, але, на жаль, немає альтернативних програм з одного пред-

мету. Для вирішення даної проблеми бажано збільшити асортимент навчальних комп'ютерних програм не тільки з одного предмету, а й з декількох тем, на яких буде доцільно використовувати педагогічне програмне забезпечення з різним змістом, послідовністю викладу матеріалу, з використанням різних форм та методів. Лише так у галузі освіти можна створити конкурентне середовище навчальних комп'ютерних програм та програмно педагогічних засобів навчання [6].

5. *Відсутність розроблених навчальних програм на базі ІКТ.* З початком використання ІКТ на уроках, необхідно змінити навчальні програми, таким чином, щоб вони підвищували інформаційну культуру в учнів. Для цього необхідно додати матеріали, що стосуються розвитку ІКТ навиків, до відповідних розділів; виділити додатковий час для впровадження ІКТ як засобу навчання, що дозволить підвищити якість навчання.

6. *Недостатній рівень знання вчителями методик застосування ІКТ на уроках.* Використання ІКТ на уроці іноземної мови впливає на методичну систему навчання на всіх її рівнях: *на цілі навчання* – з'являється можливість оволодіти спеціальним програмним забезпеченням; *на зміст навчання*; *на методи навчання* – дозволяють широко застосовувати продуктивні, розвиваючі методи навчання дослідницького характеру; *на організаційні форми навчання* – дозволяють впровадження таких форм навчання, як фронтальні, індивідуальні, групові.

7. *Відсутність у вчителів мотивації до використання ІКТ.* Адміністрація школи активно залучає вчителів до участі у тренінгах та майстер-класах з використання ІКТ на уроках. На рівнях закладів освіти та на районному рівні проводиться контроль за використанням ІКТ на уроках.

Висновки. Низький рівень володіння ІКТ вчителями, недостатня забезпеченість комп'ютерною технікою шкіл, відсутність професійно розроблених методичних матеріалів та навчальних програм на базі ІКТ, замала мотивація вчителів щодо використання ІКТ є основними проблемами впровадження ІКТ у навчальний процес загальноосвітнього навчального закладу. Для їх подолання необхідно вирішувати завдання підвищення ІКТ компетентності вчителів-предметників, що має системний характер, і вимагає глибокого, детального дослідження. Водночас, питання розробки електронних методичних і дидактичних матеріалів вчителями освітніх закладів вимагають певної корекції і доопрацювань. Залишаються відкритими проблеми розробки конкурентних педагогічних програмних продуктів і забезпечення ними освітніх навчальних закладів.

Список літератури:

1. **Жук Ю.О.** Педагогічні програмні засоби як ринковий продукт. [Електронний ресурс]/ Ю.О. Жук, О.М. Соколюк // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2006. – №1. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em1/content/04zyasmp.html>.
2. **Котенко В.В.** Информационно-компьютерная компетентность как компонент профессиональной подготовки будущего учителя информатики. [Электронный ресурс]/ В. В. Котенко, С. Л. Сурменко // Вестник Омского государственного педагогического университета. – 2006. – Режим доступа: <http://www.omsk.edu/article/vestnik-omgpu-114.pdf>.
3. **Кремень В.Г.** Суспільство знань і якісна освіта / В. Г. Кремень // Освіта: Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик. – 2007. – № 13–14.
4. **Литвинова С.Г.** Аналіз форм навчання вчителів-предметників інформаційно-комунікаційним технологіям. [Електронний ресурс] / С. Г. Литвинова // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2007. – № 2. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em2/content/07lsgtci.html>.
5. Національна доктрина розвитку освіти: Затв. Указом Президента України від 17 квіт. 2002 р. № 347/2002 // Освіта України. – 2002. – № 33. – С. 4-6.
6. **Савченко З.В.** Основні вимоги до навчальних комп'ютерних програм у базовій середній освіті. [Електронний ресурс] / З.В. Савченко//Інформаційні технології і засоби навчання. – 2008. – № 3 (7). – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em7/emg.html>.

7. Сороко Н.В. Проблема формування та розвитку інформаційної компетентності вчителя-словесника у світовому педагогічному досвіді та в Україні. [Електронний ресурс] / Н. В. Сороко // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2009. – № 4 (12). – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em12/emg.html>.

8. Спірін О.М. Інформаційно-комунікаційні та інформативні компетентності як компоненти системи професійно-спеціалізованих компетентностей вчителя інформатики. [Електронний ресурс] / О. М. Спірін // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2009. – № 5 (13). – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em13/emg.html>.

9. Спірін О.М. Теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів інформатики за кредитно-модульною системою: монографія / Спірін О.М.; за наук. ред. акад. М.І. Жалдака. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. – 300 с. – Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/3101>.

О.М. Глушак, Н.П. Бондар

ВНЕДРЕНИЯ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СИСТЕМУ ОБЩЕГО СРЕДНЕГО ОБРАЗОВАНИЯ УКРАИНЫ: ПРОБЛЕМЫ И ОПЫТ ИХ РЕШЕНИЯ

Работа посвящена проблеме внедрения ИКТ в систему общего среднего образования. Целью написания данной статьи является анализ и обобщение основных проблемы использования ИКТ в общеобразовательных учебных заведениях. В результате выполнения данной работы определено понятие ИКТ-компетентности учителя-предметника, которая предполагает использовать информационно-коммуникационные технологии в различных видах организационно-педагогической и методической деятельности, проанализированы и обобщены основные проблемы внедрения ИКТ в учебный процесс, рассмотрен опыт их решения в Украине.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, информационно-коммуникационно-технологическая компетентность, педагогические программные продукты.

Oksana Glushak, Nataliya Bondar

IMPLEMENTATION OF MODERN TECHNOLOGIES IN SECONDARY EDUCATION SYSTEM OF UKRAINE: PROBLEMS AND EXPERIENCE TO ADDRESS THEM

The work is devoted the problem of introduction of ICT in secondary education system. The purpose of writing this paper is the analysis and synthesis of the main problems of using ICT in secondary schools. As a result of this work defines the notion of ICT competence of teacher, which involves use of information and communication technologies in different types of organizational, pedagogical and methodological activities, analyzed and summarized the main problems of ICT in the educational process, and experience to address them in.

Key words: information and communication technologies, information and communication competence, pedagogical software.

